

tercia exaudi etc. Ab eisdem petimus liberari in
 responso Redime me id est fac ut effectum
 redemptionis tue que facta est in sanguine tuo
 sentiam in tribulationibus meis. Hoc idem est in
 versu. Ab occultis meis munda me id repellere
 a me malam cogitationem et spesce sua. Sicut
 Augustinum. Et nota quod responsoria dominice
 calia in tribus horis scilicet tertia sexta et nona co
 uenienter respondent responsorijs ferialibus.
 Nam in responsorio feriali ad tertiā scilicet Sana
 animam meam etc. petitur sanitas vulnerum que
 preterita peccata fecerunt. Et in responsorio domi
 nicali Inclina cor meum etc. et in versu Auerte
 oculos petitur cautela de futuris quod fit im
 plemente diuinorum mandatorum. Item in feri
 ali responsorio septe Benedicam dominum etc.
 fit iugis diuine laudis promissio. In dominicali re
 sponso In eternum domine etc. fit promissio
 implentis. Ibi enim promittit se laudaturum et hic
 laudat. In responsorio feriali nonne Redime me do
 mine etc. petitur redemptionis effectus quo fit
 ut res mentis id est amor sit directus ad deum
 Et in responsorio dominicali Clamaui etc. promittit
 effectus pedis id est amoris scilicet clamor ad deum
 ex amore est enim clamor cordis. In pluribus
 tamen ecclesijs sunt eadem tam in ferialibus quam
 in dominicalibus. Et est notandum quod versus qui
 dicuntur in tertia in sexta et in nona neuma ha
 bent ad designandum quod in nulla hora exprime
 re valeamus gaudium et brauium sempiternum

Capitulum dicitur quandoque. Omnia proba
 te. Thessal. v. c. Et quandoque. Sicut in vno cor
 pore multamembra habemus Ro. xij. a.

In hora vespertina significat ecclesia pri
 mu aduentu domini qui fuit vespere ve
 spe mundi in vltima etate de qua psallit red
 dit gratias deo iuxta illud apostoli. Nos sumus in
 quos fines seculi deuenerunt. Preterea christus
 in vespa de cruce depositus fuit. Eadem quoque
 hora in cena sacramentum corporis et sanguis
 mis instituit. pedes discipulorum lauit. Discipu
 lis euntibus in emaus in habitu pegrini in fra
 ctione panis se manifestauit. Merito ergo ec
 clesia christo in hac hora gratias agit. Est tamen du
 plex mundi vespa. prout in sexta parte sub ephra
 dicetur. Sane sicut ait Ricardus episcopus ere
 moni. in mitrali officium diei sequentis incipit
 in vespis quia vesperina sinaxis id est hora. Pri
 mu est officium secundum eorum consuetudinem in qua
 ternario numero prout dictum est in prehemio
 huius partis. Unde vesperinum officium a ve
 spa stella nominatur que in principio noctis ori
 tur. Preterea licet ab initio mundi dies prece
 deret noctem in nocte tamen dominice resurre
 ctionis. nox cepit precedere diem. ut dicitur in
 sexta parte sub sabbatho sancto in principio.
 Dicit autem ecclesia in hac hora quinque psalmos
 primo propter christi quinque vulnera qui pro nobis
 obtulit sacrificium in vespa mundi. Secundo ad
 correctionem ut videlicet defleamus et peram

ueniam peccatorum que in die pro quinque iesus cor
 poris committunt et ad nos intrant iuxta illud
 Isaias. Mors intravit per fenestras nostras. Quis
 enim est qui visu non concipiat. Tercio pro ipsos
 quinque psalmos munit se ecclesia contra noctur
 nales tribulationes. Nec enim hora insinuat fle
 tum eorum quibus occidit sol iusticie et ita sunt in
 vespe de quo dictum est. Ad vespum demora
 bitur fletus qui durabit usque ad matutinum.
 id est quousque sol fidelibus oriatur qui occide
 rit peccatoribus secundum quod legitur. Et ad ma
 tutinum leticia. Et propter eandem etiam caus
 sas peccatus quinque digitis iudicamus. Rursus
 secular es dicunt quinque psalmos. religiosi ve
 ro quatuor. propter rationem tangendam in vi
 parte sub ti. de aduentu. Et nota quod vespertinu
 matutinumque officium ceteris horis in numero
 psalmorum preferuntur. eo quod in senaria operum
 distinctio. vespere et mane solummodo memo
 rantur. et in veteri lege matutini et vespertini
 officij antiquitas commendatur. quinque ergo ps
 in sex vespertinis ebdomade officijs dicuntur et
 cantantur psalmi secundum materias diei. ut ec
 ce in septima die. scilicet in sabbatho propter resurre
 ctionem que sequitur. agimus de victoria et lau
 de dei que sequitur victoriam. Unde in primo
 ps. scilicet Benedictus dominus. ad literam agi
 tur de victoria dauid contra goliath. quantum
 vero ad spiritualem iesum de victoria nostra
 qua dyabolum superamus. quia ergo post vic
 toriam nil restat nisi laudare dominum. pro que
 victoriam habemus. Ideo sequuntur quatuor ps
 qui sunt de laude. In primo enim laudem pro
 mittit ecclesia dicens. Exaltabo tibi domine. In
 secundo seipsam incitat. Lauda anima mea domi
 num. In tercio alios inuitat. Laudate dominum.
 In quarto congratulatur celesti iherusalem di
 cens. Lauda iherusalem dominum etc. et sic de
 alijs ferijs et ps. In quibusdam ecclesijs sta
 tim post psalmum sequitur ymnus. et post ym
 num lectio siue capitulum. In quibusdam econ
 uerso. Et in quibusdam ymnus non cantant qui
 post psalmos immediate ymnus cantant. Ogru
 um ordinem suare videntur. quoniam primo est
 in corde dilectio que per antiphonam designa
 tur. Deinde sequitur bona operatio. qua ps. di
 signat. Postea mentis exultatio que per ymnus
 notatur. Sed quia exultatio sepe negligentiam
 parit. Ideo sequitur lectio seu capitulum que
 hominem ad cor reuocat. Qui vero lectionem ym
 no imponunt volunt ymnus locum responsorij ob
 tinere. Unde cum in festiuitatibus responsorij
 post lectionem cantant. ymnus pretermittunt
 Ad maiorem tamen exultationem notanda in qui
 busdam ecclesijs utrunque cantat. et tunc respon
 sorium precedit ymnus. ad notandum quod tunc
 maxime respondere debemus exhortationi per
 procedens capitulum facte. post quod statim sequi
 tur responsorium. Tamen generale est quando
 cunque cantatur responsorium. precedere debet

lectio cui respondere debet. Qui vero ymnium non cantant illud attendere videntur. qd canti cum beate marie sequitur quod excludit respō forium cuius locū tenet ymnus. Nam si canticū zacharie in laudibus matutinis excludit rñfori um. multo magis canticum beate marie virgis excludere debere videt in vespis. Et nota qd ad vesp̄as dicitur capitulum. Benedictus d̄s et pater. sc̄da ad corinth̄. i. a. Et illud Domin⁹ aūt dirigat. secunda ad thessal. iij. a. Post ym num sequitur versiculus. videlicet in sabbato. Vespertina oratio r̄c. In alijs diebus. Diriga tur domine. Et vterq; versus vesp̄tinum tem pus designat. in quo cantatur quod sonant ver ba illa que i psalmo secuntur. sc̄z. Eleuacō ma me. sacri. vesp̄tinum. Optat enim vt oratio diri gatur ad dominum. quod de veteri testamēto tractum est. vbi habetur qd hora vesp̄tina sacē dos intrabat sac̄tum tabernaculum vel templū ut offerret thimiam super altare incensū. sicut mane intrabat vt offerret incensū. Hoc thimia ma significat suauitatem odoris. hinc habz cō suetudo vt dum dicitur versiculus sacerdos thu rificet altare ad implendum iuge sacrificium. sic enim fiebat in lege in qua duo agni offere bantur. vnus mane. alter sero. et hic pm̄gior. ad notanduz qd caritas crescit. Deo ergo thu rificatur. vt simus semp bonus odor deo. p̄fis ciendo in scientia et doctrina. Etiam quia p̄pter p̄missiones dei debemus tales esse vt simus et boni odoris. Vel ideo in vesp̄is et matutinis. p̄ psalms n̄ lectōez dum versus dicitur. in cē sator. ad notandum qd nemo potest bonū odo rem deo reddere. vel bonum exemplum operāz di alijs dare. quod per incensū significatur nisi prius in iudicio dei opetur. quod per p̄s. et ali os doceat. quod per lectionem notatur. Vnde mos inoleuit. qd m̄cipuis festiuitatibus anti phona ad magnificat et benedictus ter d̄z. siue totiens canendo. p̄celatur. donec omnis popu lus qui inter est incensū repleatur odore. Et vl timo dicit cum neuma voce quidem non signi ficatiua. put dictum est in p̄hemio huius p̄ris Sacerdos autem qui maior est in ecclesie offi cio vt qui vicē tenet aaron debet incensū offer re vt sit thimiam sēp̄ternū coram domino et suaue flagrans odor. iuxta illud. Dirigatur do mine oratio mea. sicut incensū in conspectu tuo De hoc dictum est sub laudibus matutinis. Si citur ergo in vesp̄is versiculus exhortationis. scilicet vt excitet pigros ad intelligendum p̄ missa dei. que continentur in cantico illo beate marie. Magnificat anima mea r̄c. qd est luc. i. c. Prima promissio facta fuit noe. Vnde Gen. Pnam arcum meum in nubibus celi. et hec im pleta est. Secunda abrahe et dauid. abrahe di ctum est. In semine tuo benedicetur omnes gē tes. dauid dictum est. De fructu ventris tui po nam super sedem tuam. et hec impleta est i bea ta virgine. quod notat i cantico suo ibi. Recor

datus misericordie sue. et per hoc certi sumus qd dabit nobis vltimam. scilicet paradisu. Iso autem canticuz ipm quotidie dicitur. vt frequ tior dominice incarnationis memoria animas fi delium in opere dei et in doctrina se exercentiū ad deuotionem operis incepti accendat. Cū em̄ in cantico ip̄o notentur cogitationes. sicut in psalmo opera. Si diligenter beate marie adus et dicta sepe recolimus obseruantia castitatis. et virtus operationis semp ad ip̄ius operatō nis imitationem perseuerabunt in nob. Nec eē mouebit nos fauor humanus indebitus. nō tē poralium immoderatus appetitus. non t̄p̄alis affectio. non de impetranda commissoz venia desperatio. Nempe non nos mouebit indebit⁹ fauor humanus. quia cum beata virgo cōmen daretur a beata elisabeth dicente. Vnde s̄ mi s̄ ehi vt veniat mater domini mei ad me r̄c. Non ip̄a mota fuit fauore humano. sed suans humi litatem clamauit. Magnificat anima mea domi num. et tandem adiecit. Quia respexit humili tatem ancille sue. Et nota qd dicit respexit hu militatem. et non dicit. respexit virginitatem inuēs mētis virginitatē p̄ualere corpis itegri tati. Terum ideo dixit humilitatē. qz de⁹ sup bis resistit. cosq; a beatoz sorte seceruens per varia penaz loca p̄ peccatoz impietate disp sit. Non nos mouebit immoderatus t̄mpaliuz appetitus. quia sicut ip̄a dixit iudex noster. Si uites dimisit inanes. et. Deposuit potentes de sede. Non t̄mpalis afflictio nos mouebit. quia deus exaltat humiles. In hoc em̄ cantico exem pto humilitatis eius reformamur et filij dei ins carnacō p̄ quā depo. po. de se. et exaltauit hu miles. ad memoriā reducit. vt fidei nostre de uocō excitetur. Non desperatio de omissoz im petrada venia. qz misericordia eius a p̄genie i p̄genies timentibus eum. Beda dicit. qd inde i oleuit consuetudo vt in officio vesp̄tino can tetur canticum beate virginis. Et potius in ve sp̄tino qd in officijs alijs. Primo quia in ip̄a ve sp̄a mūdi. suo singulari assensu mundo succurrit p̄dito. Secdo quia p̄ hoc fit incarnatōis in ves p̄pera mundi facte iugis recordacō. Tercio. qd ip̄a est stella maris. que in huius mundi vespe re nob̄ lucere cepit. sicut vespera stella a qua d̄z vesp̄tinū officiu. in inicio noctis lucere in cipit. Quarto vt mens nostra p̄ diē varijs fati gata cogitatōibus. imminēte quietis scilicet no ctis tempore. recolendo dicta dei genitricis. quicquid supfluum vel nociuū diuturna euaga cio contraxerit. totū hoc p̄abus et lacrimis ea intercedente mundetur. Quinto qz virgo por tavit dominum in vespera mundi. Rursus ca niē in sexta laude. quia dominus in sexta etate uēit sicut et canticū s̄ meonis in septima p̄p̄ se ptimā etate q̄scētū. put tactū est sub laudibz matutinis. Ceterum hoc canticum est exulta tio laborantium quoz spiritus exultat in d̄no. quia fecit eis magna qui potens est. cuius mia

est in secula. Ob hanc exultacionem representan-
dam lampades accendunt in vespere. Vel p̄
canticis principaliter accendunt. eo q̄ de euāge-
lio est. vel ut nos de numero adolescentularum
et quinq; prudentum curiam cum lampadibus
bonorum operum in odore vnguentorum beate virginis
intrañtes euz ea in gaudium domini n̄ri. Et quia
opa n̄ra non sunt in lampadibus radiācia. n̄ fue-
runt caritate informata. Ideo canticus claudite
sub antiphona p̄ quam caritas designat. Re-
cantata antiphona in p̄festis diebus p̄sternit
se ecclesia in oracione p̄lixius orans quā in alijs
officijs. quia specialiter orat p̄ his quibus oc-
cidit sol iusticie. Licet et p̄ alijs orat. et facit ea
que dicta sunt superius sub t̄. de tercia. vbi de p̄-
cibus agitur. In solēmbus vero diebus. statim
dicitur collecta. et quasi stātes oram. De quo
et in quibus officium vespertinum cum hora p̄ma
conueniat. ibi etiam dictum est. Mortuorum offi-
cium incipit a vespere. non tū habet secundas
vesperas. ad notandū q̄ hoc officium finez ha-
bet. q̄ anime saluandoz ab omni pena libe-
rate. eterna beatitudine fruēt. Sed sancti de
quoz glorificacōne in aia iam certa est ecclesia
p̄imas et sc̄das vespere habent. si in festo eoz
rū nouem lectiones dicant. Primas em̄ h̄nt p̄
glorificacōne anime iam p̄cepta. Secundas p̄
glorificacōne corp̄is quā habebūt. que nunq̄
finem habebit. Si vero habent tantū tres le-
ctiones p̄imas vespere habent tantū modo. qz
et ipi duplicē stolam habituri nō sint cū s̄ om-
nibus electis nō oueniat. Sed ecclesia ad ostē-
dendum differenciam p̄miorū illis et istis debi-
toz. magis solēnsat p̄ illis de quoz maioribus
meritis sibi p̄ miracula siue p̄ alia documē-
ta ostat quāuis ad plenū certa esse non possit.
Nam et stella differt in claritate a stella. Vnde
Auḡ ait in sermone de beato stephano. Cum p̄-
ciola sit mors sanctorum. si quid distare inter
martires potest. precipuus esse videt qui pri-
mus est. Quoz tū in vespere p̄cedētibz dicit so-
lūmodo antiphona et collecta de festo sequēti
put dicitur sub vigilia natal. Postremo no-
tandum est. qz religiosi ante completorium p̄mit-
tunt collacionem. que a sanctis patribz origi-
nem traxit qui dictis vespere ouenire et de sc̄p-
turis sacris offerre solebāt ad instar opariorū
ad recreacionem adiuicē confabulancū. Ideo
qz tunc vitas vel collacōnes patrū. et his simi-
lia. que potius sint ad recreacionem et delecta-
cionem legūt. et erudiciores si dubium occur-
rit interrogant.

In hora completorii xps cū discipulis orauit p̄rem.
Eadem qz hora sanguineas guttas sudauit. et ec̄
corpus eius in sepulcro positū fuit et custodes
deputati. Merito igit in hac hora ecclesia deo
laudes et gratias agit. Illam etiā in memoriā
eterni gaudij celebrat. Nam completo electoz
numero in illa hora opletur gaudium sancto-
rum in die generalis retribucōnis. et inde est qz

completorium significat gaudium. Dicit autē
completorium qz in eo opletur cōmuni v̄s
locucōnis. cibi et potus. et alioz q̄ necessario
pro corp̄is sustentacōne sumunt. Et secundū
s̄ etiam significat finem vite p̄ntis. Sane hoc
officium incipit p̄ter morem alioz officioz.
Conuerte nos de 92. Quia em̄ q̄si tota die p̄sal-
modie instituumus. et pene impossibile ē
quā aliquem puluerem sup̄bie oraxerim. et qz se-
pe etiam. uij illud. Etiam sicut ouis que pe-
rit. inde est qz nos humiliātes dicimus. Con-
uerte nos 2. P̄terea quilibet p̄fectus et bo-
nus. estimare se debet imperfectū siue insipientē
iuxta illud. Iustus accusator sui est. Ideo dicit
sacerdos. Conuerte nos 2. in his verbis indicat
se p̄fectū. bonarum quippe mencū est ibi cul-
pam agnoscere vbi culpa non ē. Nam et si dixe-
rimus. quia peccatū non habem. ipsi nos sedu-
cimus. Hinc est qz etiam osequēte muocamus
diuinū adiutorium dicentes. Deus in adiutorij
meū ut. Conuerte nos 2. referat ad p̄teita ma-
la tollēda et deus in adiutorij. 2. ad bona opa fu-
tura faciēda. qz sine dei adiutorio quicquam
boni facere nō valem. Quia v̄s totū ad laudē
trinitatis faciendū est. Ideo sequit̄ gloria pa-
tri. Rursus incipientes p̄ conuēte nos de 9. Sa-
lutaris noster. oramus ut nos a malis conuer-
tat. et iram suam a nobis auertat. et qz merita
nostra non sufficiunt. eius adiutorium postula-
mus dicentes. Deus in adiu. me. 2. Dicunt
autem quatuor ps̄. ad obrimēda remissionē pec-
catoz. que omittere dū sum. in hoc corpore
ex quatuor elemētis et ex quatuor humoribz vel
complexionibz opositi. seu qz corpus ipsum ex
his opositū. cōtra picula et fāasma noctis
munimus. et deo omedamus. itoz tunc dicit
In manus tuas domine 2. Et custodi nos 2.
Et incipit ecclesia a voce p̄fectiois dicens. Cū
muocarem exaudiuit me 2. Hoc em̄ p̄fectozum
est. Sed quia p̄fecti se debent reputare imper-
fectos. iuxta illud job. Etiam si simplex fuero s̄
ignorat anima mea. Ideo sequit̄ in eodem ps̄.
Misere mei. supple domine et exaudi oracionē
meā. quod est dicere imperfectozū. Postea alijs
admonitis ad bonū facit in eodem ps̄ mencōnez
de pace eterna ibi. In pace in idip̄m id est que
est inuariabilis. qz p̄ces s̄p̄ in memoria habere
debemus et maxime dum corpus quiescere de-
bet in lecto mens debet quiescere in deo. Debet
etiā quiescere in spe. Vñ sequit̄ secundū psalmus
In te domine speraui 2. Sed quia spes nō est
sine timore. aliter em̄ p̄sumpcio esset. Ideo seq̄-
tur tercus ps̄. Qui habitat in adiutorio altissi-
mi 2. in quo deus p̄mittit liberare ecclesiam.
Dyabolus est em̄ quasi fur de nocte mēdēs. et
ideo nocte inimmēte dicit ecclesia illum ps̄. con-
tra nocturnales temptacōnes. Dicit ergo ille
ps̄ v̄s a quatuor tēptacōnibz liberem. scz a timore
nocturno. a sagittavolante in die. a negō per-
ambulante in tenebris. ab incurfu et demomo